RAPPORT

Reactienota Kennisgeving voornemen en participatie nevengeul Coehoorn

Klant:	Rijkswaterstaat
Referentie:	BJ5649-RHD-WM-F3-RP-OM-0022
Status:	Definitief/03
Datum:	16 juli 2025

Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

HASKONING NEDERLAND B.V.

Jonkerbosplein 52
6534 AB Nijmegen
Netherlands
Water & Maritime
Trade register number: 56515154

Telefoon: +31 88 348 70 00
E-mail: info@rhdhv.com
Website: royalhaskoningdhv.com

Titel document:	Reactienota Kennisgeving voornemen en participatie nevengeul Coehoorn
Ondertitel:	
Referentie:	BJ5649-RHD-WM-F3-RP-OM-0022
Uw kenmerk	Click or tap here to enter text.
Status:	Definitief/03
Datum:	16 juli 2025
Projectnaam:	Visconnectiviteit in de Maas
Projectnummer:	BJ5649
Auteur(s):	Omgevingsteam RHDHV
Opgesteld door:	Click here to enter text.
Gecontroleerd door:	
Datum:	
Goedgekeurd door:	
Datum:	
Classificatie:	Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. Haskoning Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van Haskoning Nederland B.V. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1 Inleiding 1

2 Particulier (referentienummer 101192792) 3

3 Dorpsplatform Overasselt, werkgroep Uiterwaarden (referentienummer 101194889) 4

4 Dorpsraad Nederasselt (referentienummer 101639868) 6

5 Teunesen (referentienummer 101643483) 9

6 Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (referentienummer 101645837) 10

7 Agrariërs (referentienummers 101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029 en 101729112) 12

8 Agrariër (referentienummer 101751555) 22

10 Stichting waterplant – (referentienummer 101671683) 25

11 Inwoner – (referentienummer 101688593) 27

12 Erfgoed Platform Gemeente Heumen (referentienummer 101754345) 28

1 Inleiding

De opgave
De minister van Infrastructuur en Waterstaat werkt aan de verbetering van de ecologische en chemische waterkwaliteit van de Nederlandse rivieren. De maatregelen die Rijkswaterstaat hiervoor neemt, komen voort uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Doel van de KRW is dat in 2027 al het water in Europa schoon en gezond is.

Langs de Maas wordt gewerkt aan het (her)inrichten van natuurvriendelijke oevers, beekmondingen en uiterwaarden. Als onderdeel van het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit wordt een groot aantal maatregelen getroffen om meer stromend habitat voor waterdieren te creëren, de visstand in de Maas te verbeteren en de aanwezigheid van kleine waterdiertjes te vergroten. Een manier om stromend habitat te creëren is door nevengeulen aan te leggen. Na onderzoek is besloten om ook een nevengeul aan te leggen in de Maas, in de uiterwaarde tussen Nederasselt en Overasselt, bij stuw Grave.

Waarom is stromend habitat belangrijk?
Door de aanwezigheid van de zeven stuwen in de Maas is de natuurlijke dynamiek met afwisseling in stromingsintensiteit en waterstanden in een groot deel van de rivier verstoord geraakt. Zeker bij weinig bovenstroomse wateraanvoer vanuit Frankrijk en Wallonië staat het water in de stuwpanden (het bassin tussen de stuwen in) nagenoeg stil.

Dat is niet gunstig voor de soorten die thuishoren in de stromende rivier die de Maas van nature is. Veel soorten vissen en kleine waterdiertjes (macrofauna) die van stromend water houden zijn daardoor verdwenen of komen nog maar in kleine aantallen voor. Ter uitvoering van de Europese verplichtingen wil de minister dit stromend water terugbrengen in de gestuwde Maas. Dit gebeurt onder andere door het aanleggen van stuwpasserende nevengeulen met permanent stromend water en een gevarieerd bodemsubstraat zoals zand en grind en daarnaast rivierhout, plukken waterplanten en organische substraten zoals slib en ingevallen blad.

De geul Coehoorn zal er niet alleen voor zorgen dat de diversiteit aan planten en kleine waterdiertjes weer toeneemt in en rondom het water, maar zal er ook voor zorgen dat vissen nieuwe paaigebieden hebben. Dit draagt bij aan de biodiversiteit in het gebied, wat weer gunstige effecten heeft op de kwaliteit van de natuur.

Waarom een geul in de uiterwaarde tussen Overasselt en Nederasselt?
Een stuwpasseerbare geul werkt alleen als gebruikt wordt gemaakt van het aanwezige verval over de stuw en kan dus alleen rondom stuwen worden gerealiseerd. Deze stuwen bevinden zich op 7 locaties in de Maas. Rijkswaterstaat heeft onderzoek uitgevoerd naar op welke locatie langs de Maas de geul het beste kan worden aangelegd. Meerdere locaties langs de Maas zijn onderzocht. In dit onderzoek is gekeken naar technische uitvoerbaarheid, mogelijkheden voor landschappelijke inpassing en historische waarden en naar effecten op de omgeving. De uiterwaarde tussen Nederasselt en Overasselt (gemeente Heumen) op de noordoever van de Maas nabij stuw Grave is als meest haalbaar beoordeeld.

Kennisgeving en reacties
Op grond van artikel 5.47 van de Omgevingswet is op woensdag 21 augustus 2024 de Kennisgeving voornemen en kennisgeving participatie gepubliceerd in de Staatscourant (link: *Staatscourant 2024, 25846, Kennisgeving nevengeul Coehoorn*). Dit betreft het voornemen van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat om een verkenning uit te voeren naar de uitwerking en inpassing van geul Coehoorn, ter verbetering van de ecologische waterkwaliteit van de Maas. Van donderdag 22 augustus 2024 tot en met

woensdag 2 oktober 2024 had iedereen de mogelijkheid om een reactie in te dienen. In totaal zijn er 24 reacties ingediend. Het merendeel van de reacties kwamen uit Nederasselt, Overasselt en Wijchen. De antwoorden op de reacties staan in voorliggende Reactienota. In deze nota is aangegeven of en zo ja op welke wijze de reacties in het besluitproces zijn meegenomen.

Leeswijzer
Voorliggend document omvat de antwoorden op de ontvangen reacties. Om te voldoen aan de wetgeving op privacy (AVG) zijn de reacties van particulieren geanonimiseerd. De (belangen)organisaties en bedrijven zijn wel met naam genoemd. Reacties zijn zoveel mogelijk integraal overgenomen. Een aantal reacties zijn echter zeer uitvoerig beschreven. Deze zijn niet integraal herhaald maar samengevat. Waar dit het geval is, is dit in de tekst aangegeven. Vaak bevat een reactie meerdere deelvragen. In dat geval is de reactie opgesplitst en is op elke deelvraag een antwoord geformuleerd. De (deel)reacties zijn in schuingedrukte letters aangegeven, het antwoord staat er direct onder.

Iedereen die gereageerd heeft, heeft een persoonlijke brief vanuit de Directie Participatie ontvangen. In die brief is het referentienummer aangegeven, waaronder de ingezonden reactie met antwoord in de Reactienota is terug te vinden. De Reactienota is beschikbaar via:
- de website van Platform Participatie: https://www.platformparticipatie.nl/geulcoehoorn/default.aspx
- de website van KRW-maatregelen: https://www.samenwerkenaanriviernatuur.nl/overzicht-projecten/maas/2666471.aspx.

2 Particulier (referentienummer 101192792)

De reactie is integraal overgenomen.

De geul waar U het over heeft, staat ingetekend op de historische plaats waar Menno van Coehoorn ooit Bastion Coehoorn heeft gerealiseerd en is onderdeel van de voormalige vestingwerken van Grave. Deze zijn momenteel vormgegeven door struiken, heggen en bomen, zoals te zien op de volgende site: https://www.zuiderwaterlinie.nl/vestingsteden/forten/kroonwerk-coehoorn . Het zou toch niet zo moeten zijn dat we een geen andere positie kunnen vinden voor deze nevengeul? Hoewel ik de waarde ervan ook belangrijk vind, kan ik mijzelf niet voorstellen dat dit mooie wandelgebied (zo ligt het er nu bij) omgeploegd moet worden voor een geul!!! Ik hoop dat U andere plannen gaat maken en de historische waarden respecteert.

Antwoord:
Uw zorg is dat de locatie van de geul Coehoorn het vestingwerk aantast en het wandelgebied doorkruist.

De geul Coehoorn wordt aangelegd om de stroming terug te brengen rondom stuw Grave, tussen het bovenstroomse en benedenstoomse gedeelte van de Maas. Hierdoor neemt de diversiteit aan planten en kleine waterdiertjes in en rondom het water weer toe en ontstaan er nieuwe paai- en opgroeigebieden voor onder andere vissen. Om de gewenste stroming te krijgen, wordt gebruik gemaakt van het hoogteverschil bij de stuw. Deze stuwen bevinden zich op 7 locaties. De stuw bij Grave is een geschikte plek voor de aanleg van een geul omdat er voldoende verval en ruimte is om de geul goed in te passen.

Bij het ontwerp is zorgvuldig rekening gehouden met diverse aspecten, zoals bestaande landschapsstructuren, natuurwaarden, effecten op de waterveiligheid en agrarisch gebruik. Er is gekozen voor een geul Coehoorn die parallel aan en dicht bij de Maas ligt, maar op veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Bestaande landschapselementen, waaronder de historische dijk, oude wegen, bakenbomen, Maasheggen en het Kroonwerk Coehoorn worden zoveel mogelijk behouden of versterkt. Het ontwerp zorgt ervoor dat de geul Coehoorn zo min mogelijk invloed heeft op agrarische percelen en volgt waar mogelijk de huidige perceelsgrenzen.

Ten noorden van het Kroonwerk Coehoorn meandert de geul Coehoorn. Dit benadrukt de bestaande stervorm van het Kroonwerk Coehoorn, waardoor deze beter zichtbaar wordt. Bestaande wandelpaden blijven behouden, daarnaast zijn er aanvullende mogelijkheden om te struinen op de beheerstroken van geul Coehoorn.

3 Dorpsplatform Overasselt, werkgroep Uiterwaarden (referentienummer 101194889)

De reactie van het Dorpsplatform Overasselt is integraal overgenomen en wordt in deelvragen beantwoord.

Als werkgroep "Natuur uiterwaarden" van Dorpsplatform Overasselt zijn wij blij verrast de plannen Geul Coehoorn te lezen. Onze werkgroep is ontstaan na een dorpsenquête die het Dorpsplatform georganiseerd heeft eind 2022 (respons >75%), waarbij bijna 55% aangeeft dat er meer ruimte voor de natuur moet komen in de uiterwaarden van de Maas. Wij zouden graag met u in contact komen als het gaat over de verdere uitwerking van de plannen Geul Coehoorn en het gebied daaromheen. Ook denken we bij te kunnen dragen aan de vergroting van het draagvlak bij de bevolking van Overasselt.

Antwoord:
Gelet op de aangedragen wensen en aandachtspunten hebben wij in november 2024 twee thematafels georganiseerd:

- Archeologie en cultuurhistorie
- Recreatie en beleving uiterwaard

Voor beide thematafels is het Dorpsplatform Overasselt uitgenodigd, aanwezig geweest en heeft haar aandachtspunten en wensen ingebracht. Het doel van deze thematafels was de aanwezige organisaties te informeren over het project geul Coehoorn, het informeren over de gemaakte landschapsanalyse en het ophalen van lokale kennis, aandachtspunten, wensen en meekoppelkansen. De resultaten van deze thematafels zijn gedeeltelijk meegenomen in de uitwerking van het definitief ontwerp.

Een terugmelding van de aangedragen informatie uit de thematafels heeft plaatsgevonden door middel van een fysieke bijeenkomst in de maand juni 2025. Tijdens deze terugkoppeling zijn de deelnemers van de voorgaande thematafels, en daarbij ook Dorsplatform Overasselt, geïnformeerd over wat er met hun inbreng is gebeurd binnen het ontwerp.

Het door u gepresenteerd plan raakt aan de "droom" die we hadden voor dit gebied, maar die niet haalbaar leek voor ons groepje. Deze droom bestond uit de wens voor meer biodiversiteit en ecologisch verantwoorde landbouw in de uiterwaarden. Het terugbrengen van flora en fauna, wat vroeger in de Maasbedding veel rijker was. Daarnaast ook het gebied toegankelijk maken voor kleinschalige recreatie middels struinpaden en mogelijk ook iets doen aan educatie voor de jeugd. De Empelse waard sprak ons erg aan.

Na contact met de provincie kregen we de indruk dat onze droom niet op korte termijn te realiseren zou zijn. Vandaar dat we de afgelopen tijd ons bezig gehouden hebben met een minder ambitieus, kleiner plan. Namelijk de ontwikkeling van een wandelpad dat de oude dijk (doodlopend) verbindt met een pad richting Coehoorn (zie foto). Doel is een mooi wandelpad met een link met de historie van het gebied. Daarlangs begroeiing met ecologische meerwaarde. Dit zou ook prima passen in de doelstellingen van de LEADERrijkvannijmegenmaasenwaal, waar het gebied binnen valt. Maar om daarvoor in aanmerking te komen hebben we u als partner ook nodig.

Antwoord:
Bij het ontwerp is zorgvuldig rekening gehouden met diverse aspecten, zoals bestaande landschapsstructuren, natuurwaarden, effecten op de waterveiligheid en agrarisch gebruik. Er is gekozen voor een geul die parallel aan en dicht bij de Maas ligt, maar op veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Bestaande landschapselementen, waaronder de historische dijk, oude wegen, bakenbomen, Maasheggen en het Kroonwerk Coehoorn worden zoveel mogelijk behouden of versterkt. Het ontwerp zorgt ervoor dat de geul Coehoorn zo min mogelijk invloed heeft op agrarische percelen en volgt waar mogelijk de huidige perceelsgrenzen.

Het door u gewenste, verbindende wandelpad ligt buiten de ligging van de geul Coehoorn. Het realiseren van deze verbinding is daarom niet meegenomen in het ontwerp. Wel blijven binnen het ontwerp bestaande wandelpaden behouden. Ook komen er door de aanleg van de geul aanvullende mogelijkheden om te struinen op de beheerstroken van geul Coehoorn.

De geul Coehoorn draagt ook bij aan de flora en fauna. Het zorgt ervoor dat de diversiteit aan planten en kleine waterdiertjes weer toeneemt in en rondom het water en dat vissen nieuwe paaigebieden hebben. Dit draagt bij aan de biodiversiteit in het gebied.

Ook de aanleg van poelen in de uiterwaarden staat op ons lijstje. Er zijn al meerdere ondieptes die regelmatig vol water staan.

Antwoord:
In het ontwerp zijn naast de geul Coehoorn enkele poelen en uitstulpingen voorzien. Deze wens is door meerdere partijen ingebracht. Dergelijke aanvullingen op de inrichting van de geul leveren een duidelijke ecologische meerwaarde op en leveren een grotere bijdrage aan het te bereiken KRW-doel.

4 Dorpsraad Nederasselt (referentienummer 101639868)

De reactie van het Dorpsraad Nederasselt is integraal overgenomen en wordt in deelvragen beantwoord.

Hierbij wil ik namens dorpsraad Nederasselt een beknopte reactie geven op het voornemen van RWS om een Geul aan te leggen in de uiterwaarden van de Maas bij Overasselt en Nederasselt (Geul Coehoorn). Wij hebben op de informatie avond van 11 september ook contact gelegd met een vertegenwoordiger van Royal Haskoning en met deze persoon afgesproken om in een apart overleg onze reactie meer uitgebreid toe te lichten. Onze reactie is op dit moment ook beknopt omdat ons standpunt nog "in ontwikkeling" is, op basis van reacties van onze achterban. Dat geschreven hebben, de dorpsraad Nederasselt is voornemens een constructieve dialoog aan te gaan over het plan "Geul Coehoorn".

Wij willen op dit moment alvast de volgende punten onder de aandacht brengen:

- *De uiterwaarden hebben een belangrijke recreatieve functie voor de inwoners van Nederasselt. Wij zouden graag in overleg willen treden hoe de recreatieve mogelijkheden verder vergroot kunnen worden door de aanleg van de Geul. Denk aan het gebruik van het onderhoudspad als wandelpad en een goede / natuurlijke inpassing in het landschap. We hebben de afgelopen jaren met de gemeente een aantal extra paden en struinpaden weten te realiseren in de uiterwaarden die de mogelijkheden om verschillende routes te lopen sterk vergroot hebben. Het indicatieve traject doorsnijdt 4 van deze wegen / paden in de buurt van Nederasselt (pad onder de brug, Veerstraat, Hertog van Parmapad en Kleefse Veerstraat). Wij gaan ervan uit dat bij de aanleg van de geul voorzieningen worden getroffen zodat deze wegen en paden de geul kunnen kruisen en de recreatieve infrastructuur in stand blijft.*

  Antwoord:
  Gelet op de aangedragen wensen en aandachtspunten hebben wij in november 2024 twee thematafels georganiseerd:
  - Archeologie en cultuurhistorie
  - Recreatie en beleving uiterwaard

  Voor beide thematafels is de Dorpsraad Nederasselt uitgenodigd, aanwezig geweest en heeft haar aandachtspunten en wensen ingebracht. Het doel van deze thematafels was om de aanwezige organisaties te informeren over het project geul Coehoorn, te informeren over de gemaakte landschapsanalyse en het ophalen van lokale kennis, aandachtspunten, wensen en meekoppelkansen. De resultaten van deze thematafels zijn gedeeltelijk meegenomen in de uitwerking van het ontwerp.

  Binnen dit ontwerp blijven bestaande wandelpaden behouden. Daarnaast zijn er aanvullende mogelijkheden om te struinen op de beheerstroken naast de geul Coehoorn.

  Een terugmelding van de aangedragen informatie uit de thematafels heeft plaatsgevonden door middel van een fysieke bijeenkomst in de maand juni 2025. Tijdens deze terugkoppeling zijn de deelnemers van de voorgaande thematafels, en daarbij ook Dorspraad Nederasselt, geïnformeerd over wat er met hun inbreng is gebeurd binnen het ontwerp.

- *Natuur -en cultuurwaarden. Wij pleiten ervoor dat bij aanleg van de geul rekening gehouden wordt met bestaande natuur-en cultuurwaarden en dat deze waar mogelijk versterkt worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de maasheggen en (zichtbaarheid van) het kroonwerk Menno van Coehoorn.*

Antwoord:
Bij het ontwerp is zorgvuldig rekening gehouden met diverse aspecten, zoals bestaande landschapsstructuren, natuurwaarden, effecten op de waterveiligheid en agrarisch gebruik. Er is gekozen voor een geul die parallel aan en dicht bij de Maas ligt, maar op veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Bestaande landschapselementen, waaronder de historische dijk, oude wegen, bakenbomen, Maasheggen en het Kroonwerk Coehoorn worden zoveel mogelijk behouden of versterkt. Het ontwerp zorgt ervoor dat de geul Coehoorn zo min mogelijk invloed heeft op agrarische percelen en volgt waar mogelijk de huidige perceelsgrenzen.

Een klein deel van de Maasheggen worden tijdens de uitvoering verwijderd en deze worden grotendeels na de uitvoering weer teruggeplaatst. Een klein deel komt niet terug, dit is onder meer om het zicht op het kroonwerk te verbeteren en de beheerpaden te kunnen ontsluiten.

Bij het Kroonwerk Coehoorn meandert de geul Coehoorn. Dit benadrukt de bestaande stervorm van het Kroonwerk Coehoorn, waardoor deze beter zichtbaar wordt.

- *Biodiversiteit – uit de plannen, reactie in de pers en informatie van de voorlichtingsbijeenkomst is het duidelijk dat er agrarische percelen worden opgekocht. Wij pleiten ervoor dat indien de mogelijkheid zich voordoet meer op te kopen dan de 40 meter breedte van het geultraject om de biodiversiteit in het gebied te bevorderen.*

Antwoord:
De geul Coehoorn wordt parallel aan en dicht bij de Maas aangelegd, maar op een veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Dit betekent dat er ruimte is tussen de grond die verworven wordt om de geul Coehoorn te realiseren en de Maas (aan de westzijde en oostzijde van Kroonwerk Coehoorn). Deze zogenaamde restpercelen wil Rijkswaterstaat ook graag verwerven, zodat hier natuur kan ontstaan. De aankoop van deze restpercelen gebeurt in minnelijk overleg.

- *Waterpeil – op de voorlichtingsbijeenkomst werd aangegeven dat de aanleg van de Geul mogelijk invloed heeft op het grondwaterpeil in Nederasselt. Wij gaan ervan uit dat er een grondige 0-meting gedaan wordt van het huidige peil en er onderzoek wordt gedaan naar de verwachte veranderingen van het grondwaterpeil. Wij willen graag inzicht in deze analyse om tot een gezamenlijke conclusie te komen of de verwachte effecten nadelig zijn, en hoe in dat geval de plannen kunnen worden bijgestuurd om nadelige effecten te vermijden. Ook verwachten we dat er vooraf afspraken worden gemaakt over aansprakelijkheid en schadeloosstelling indien er ondanks alle analyses en bijsturing toch schadelijke effecten optreden*

Antwoord:
Er is een uitgebreide 0-meting van het grondwaterpeil gedaan. Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande gegevens. Daarnaast zijn er extra peilbuizen geplaatst voor aanvullende gegevens. De meetgegevens zijn opgenomen in het rapport grondwateronderzoek. Op basis van de gegevens is met een grondwatermodel onderzocht wat de effecten zijn voor natuur, waterveiligheid, landbouw en bebouwing. Dit is beoordeeld in de nota fysieke leefomgeving en opgenomen in het ontwerp projectbesluit, die beiden ter inzage worden gelegd.

Als er schade ontstaat door veranderingen in de grondwaterstand door de aanleg van de geul, kan de benadeelde een verzoek om schadevergoeding indienen bij de Minister. Dit is toegelicht in het ontwerp projectbesluit.

- *Waterkracht centrale in de oude sluis als koppelkans – Graag zouden wij willen overleggen wat de mogelijkheden zijn om een waterkracht centrale te realiseren in de oude sluis in het sluiscomplex bij de Maas om zodoende ook een landschapsvriendelijke bijdrage te leveren een de energie transitie*

  Antwoord:
  Met de aanleg van de geul Coehoorn vinden er geen werkzaamheden bij de stuw plaats. Het overleggen over het realiseren van een waterkrachtcentrale is daarmee geen onderdeel van onze projectscope.

5 Teunesen (referentienummer 101643483)

Teunesen Zand en Grint b.v. (hierna: Teunesen) is grondeigenaar in het gebied en heeft de ambitie voor een integraal plan voor het gebied, waar -naast nieuwe natuur, Maasheggen, herverkaveling, recreatieve ontwikkeling, enz.- de winning van zand en grind een onderdeel van uit maakt. De reactie is hieronder samengevat en wordt integraal beantwoord. De volledige reactie van Teunesen is opgenomen in Bijlage 1.

Teunesen heeft bij andere gebiedsontwikkelingen aangetoond dat zij op integrale en multifunctionele wijze invulling weet te geven aan opgaven als de aanpak van de stikstofproblematiek, achteruitgang natuurwaarden, klimaatverandering, invulling behoefte van de blijvende vraag naar (industrie)zand en grind en het afnemend aanbod van (goede) landbouwgrond voor blijvende agrarische ondernemers.

Teunesen ziet mogelijkheden om het beoogde sectorale plan om te buigen naar een integraal plan. Dit binnen het door Rijkswaterstaat aangegeven zoekgebied. De volgende zaken krijgen binnen het plan van Teunesen een plek:

- *Aanleg KRW-nevengeul;*
- *Invulling PAGW-doelen;*
- *Beleefbaar en toegankelijk maken van het Kroonwerk Coehoorn;*
- *Wandel- en fietsmogelijkheden verruimen;*
- *Structuurversterking agrarische sector door herverkaveling agrarische percelen;*
- *Delfstoffenwinning (naast klei, ook industriezand en grind);*
- *Hoogwaterbeveiliging middels rivierverruiming;*
- *Voorzien in extra areaal nieuwe natuur (o.a. Maasheggen);*
- *Versterking biodiversiteit;*
- *Omputlocatie voor het verwerken van vrijkomende klei die niet geschikt is voor toepassing in de dijk of keramische toepassingen.*

Het is Teunesen bekend dat Rijkswaterstaat de KRW-geul uiterlijk 31 december 2027, conform Europese afspraak, gerealiseerd moet hebben. Daarin kan voorzien worden, mits er ook afspraken gemaakt kunnen worden over uitvoering van de overige ambities die vanuit de winning van zand en grind gerealiseerd kunnen worden.

De integrale benadering sluit ook aan bij de ambitie die de gemeente Heumen schetst in de omgevingsvisie om de recreatieve functie en waarde van de uiterwaarden te versterken (ter ontlasting van natuurgebieden elders). Teunesen ziet het integrale plan voor de Overasseltse Uiterwaard als een uitgelezen kans voor een duurzame en toekomstbestendige benadering.

Teunesen wil graag nader in gesprek met Rijkswaterstaat om te vernemen in hoeverre Rijkswaterstaat openstaat voor de door Teunesen voorgestelde invulling en realisatie van ambities.

Antwoord:
In september en december 2024 zijn er gesprekken geweest tussen Rijkswaterstaat en Teunesen, waarin ook de bovenstaande vraag is toegelicht. Hierbij heeft Rijkswaterstaat aangegeven dat de aanleg van de geul Coehoorn niet voorziet in grootschalige zand- en/of grindwinning en dat dit ook niet past in de huidige tijdsplanning van het project. In het gesprek is aangegeven dat, mocht Teunesen verdere (integrale) plannen voor grondstofwinning in dit gebied hebben, zij zelf het beste initiatiefnemer kunnen zijn en dat zij vervolgens zelf hun (integrale) plan voor grondstofwinning in dit gebied kunnen voorleggen aan de betreffende bevoegde gezagen.

6 Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (referentienummer 101645837)

De reactie van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap is integraal overgenomen en wordt in deelvragen beantwoord.

Helaas was het niet mogelijk om de informatieavond op 11 september j.l. bij te wonen. We willen daarom een korte schriftelijke reactie geven op de plannen van Rijkswaterstaat voor een nevengeul van de Maas tussen Overasselt en Nederasselt, genoemd geul Coehoorn.

We onderschrijven de doelstelling van de Kaderrichtlijn Water. Het nut van de beoogde maatregelen voor de KRW-opgave is voor de VNC echter niet helder. Daarnaast is de locatiekeuze uiterst ongelukkig. Bij de locatiekeuze zou gekeken moeten worden naar de bestaande landschappelijke waarden, zodat deze niet worden aangetast. Een ingreep moet juist zorgen voor het toevoegen van landschappelijke en ecologische waarden binnen het gebied. De door u voorgestelde maatregelen tasten echter de landschappelijke en ecologische waarden van het gebied aan. Het huidige zoekgebied voor de geul Coehoorn snijdt dwars door een al waardevol cultuurlandschap heen. Dat baart ons grote zorgen.

Antwoord:
Uw zorg is dat de locatie van de geul Coehoorn de landschappelijke en ecologische waarden in het gebied aantast. De locatie is zorgvuldig gekozen. De geul Coehoorn wordt aangelegd om de stroming terug te brengen, wat gunstig is voor vissen. Om de gewenste stroming te krijgen, wordt gebruik gemaakt van het hoogteverschil bij de stuw. Deze stuwen bevinden zich op 7 locaties in de Maas. De stuw bij Grave is een geschikte plek voor een geul Coehoorn omdat er voldoende verval en ruimte is om de geul Coehoorn goed in te passen.

Bij het ontwerp is zorgvuldig rekening gehouden met diverse aspecten, zoals bestaande landschapsstructuren, natuurwaarden, effecten op de waterveiligheid en agrarisch gebruik. Er is gekozen voor een geul die parallel aan en dicht bij de Maas ligt, maar op veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Bestaande landschapselementen, waaronder de historische dijk, oude wegen, bakenbomen, Maasheggen en het Kroonwerk Coehoorn worden zoveel mogelijk behouden of versterkt. Het ontwerp zorgt ervoor dat de geul Coehoorn zo min mogelijk invloed heeft op agrarische percelen en volgt waar mogelijk de huidige perceelsgrenzen.

Bij het Kroonwerk Coehoorn meandert de geul Coehoorn. Dit benadrukt de bestaande stervorm van het Kroonwerk Coehoorn, waardoor deze beter zichtbaar wordt.

De geul Coehoorn draagt ook bij aan de ecologische waarden. Het zorgt ervoor dat de diversiteit aan planten en kleine waterdiertjes weer toeneemt in en rondom het water en dat vissen nieuwe paaigebieden hebben.

De hele Neder- en Overasseltse uiterwaard kent een relatief hoog aandeel groene dooradering. Dat betekent simpelweg dat hier meer heggen, hagen en houtwallen staan dan in veel andere gebieden langs de rivieren. Ooit was dit gebied namelijk onderdeel van de Maasheggen. Ook buiten het UNESCO-Maasheggengebied moeten we de groene dooradering in het agrarisch landschap koesteren en beschermen, want ze vormen een onmisbaar refugium en habitat voor veel soort die het zwaar hebben in ons land.

Antwoord:
De bestaande vegetatie blijft zoveel mogelijk behouden. Een klein deel van de Maasheggen worden tijdens de uitvoering verwijderd en deze worden grotendeels na de uitvoering weer teruggeplaatst. Een klein deel komt niet terug, dit is onder meer om het zicht op het kroonwerk te verbeteren en de beheerpaden te kunnen ontsluiten.

Dat het ook anders kan – namelijk hand in hand met de behoeftes van dieren, planten én agrariërs – toont het compensatiegebied Coehoorn aan. Tussen 2005 en 2011 is vlakbij het Kroonwerk Coehoorn klei gewonnen. De landschappelijke aantasting die uit de kleiwinning voort kwam is gecompenseerd met de inrichting van ruim 9 hectare natuur en cultuurlandschap. Als Vereniging Nederlands Cultuurlandschap hebben we dit compensatiegebied aangelegd en beheren (een deel van) de landschapselementen in samenwerking met Staatsbosbeheer en de gemeente Heumen. Inmiddels zijn de compensatieheggen volgroeid. Het is onacceptabel om dit compensatie gebied voor onder andere de dassen die hier meerdere actieve burchten hebben, aan te tasten. Er is hier in de afgelopen jaren een essentieel foerageergebied niet alleen voor dassen maar ook voor veel andere soorten van vogels tot amfibieën en insecten ontstaan.

Antwoord:
Met de aanleg van de geul Coehoorn wil Rijkswaterstaat toewerken naar een integrale oplossing. Hoewel de aanleg tot verstoring van dassen en andere soorten kan leiden, is dit effect tijdelijk en beperkt. Na de aanleg van de geul Coehoorn ontstaat er een gebied dat (nog) meer ruimte biedt aan dassen, vogels, amfibieën en insecten.

Bij de beoogde effecten van de geul Coehoorn op de waterkwaliteit van de Maas hebben we nog veel vraagtekens. Voor een relatief kleine geul wordt hier veel agrarisch oppervlak en diens eigen ecosysteem en biodiversiteitswaarde verstoord. De plannen van Rijkswaterstaat voor een geul zouden dit gebied, dat ruim 10 jaar na de aanleg van de compensatie in volle pracht is ontwikkeld, ernstig bedreigen. Het zoekgebied voor de geul doet zelfs vermoeden dat groot deel van het behaalde resultaat teniet wordt gedaan, mocht de geul hier worden aangelegd.

Antwoord:
Het ruimtebeslag is zodanig geoptimaliseerd dat een groot deel van het agrarisch oppervlakte behouden blijft. Daarnaast biedt de geul Coehoorn ruimte aan water- en oeverhabitats en op de hoger gelegen gebieden zal zich glanshaverhooiland ontwikkelen. Dit zal de biodiversiteitswaarde van het gebied verder versterken.

We willen daarom graag zo spoedig mogelijk met u in gesprek over de plannen, de gevolgen en de mogelijke alternatieven.

Antwoord:
Dit gesprek heeft plaatsgevonden in maart 2025 en de bovenstaande reactie is door VNC verder toegelicht. Tijdens dit gesprek zijn onder andere de belangen, aandachtspunten en wensen vanuit de VNC besproken.

7 Agrariërs (referentienummers 101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029 en 101729112)

De agrariërs missen, als agrarisch ondernemers in het gebied, het meewegen van het belang van de agrarische structuur bij het aanwijzen van het zoekgebied en daarmee onze voedselproductie en voedselzekerheid. Het verzoek is een volledige landbouwparagraaf mee te nemen in het ontwerp en daarbij rekening te houden met onderstaande punten. De reacties zijn hieronder integraal overgenomen, waarbij gelijkluidende vragen zoveel mogelijk gebundeld zijn. De reacties zijn opgedeeld in deelvragen, die elk apart worden beantwoord.

Referentienummer	Reactie en antwoord
101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	1. *Maak de geul niet breder of langer dan strikt noodzakelijk* *Aanvullende toelichting bij referentienummer 101672443: Begin met de geul Coehoorn dichter bij de sluis, zodat mijn perceel wordt ontzien. Gebruik minder geschikte agrarische grond of natuurgrond voor het realiseren van de geul Coehoorn.* Antwoord: Als uitgangspunt in het ontwerp is meegenomen dat agrarische gronden minimaal aangetast worden, met zoveel mogelijk behoud van een passende kavelstructuur, passend bij de landbouwkundige functie. Dat betekent bij voorkeur ook een aaneengesloten kavel in de nieuwe situatie en het voorkomen van het opdelen van bestaande kavels in meerdere kleine kavels. Ruimtebeslag op agrarische grond is echter niet te voorkomen. In eerste instantie is in de verkennende fase uitgegaan van een geul Coehoorn met een lengte van 4-4,5km (ATKB rapport). In het voorlopige schetsontwerp is de lengte van de geul Coehoorn teruggebracht naar 3,5km. Vervolgens is in het definitief ontwerp gekeken hoe het ruimtebeslag op agrarische gronden verder geminimaliseerd kon worden. In het definitief ontwerp is de geul Coehoorn 3,3km lang en wordt parallel aan en dicht bij de Maas aangelegd, maar op een veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Het standaard profiel van de geul Coehoorn bestaat uit een getrapt systeem met een diepe hoofdgeul, ondiepe oevers en bovenwater taluds. De breedte van het watervoerende deel (onder normale omstandigheden) is minimaal 13 meter. De breedte van de geul (inclusief beheerstrook) varieert van 25-50 meter. Op plekken waar de geul veel meandert (bijvoorbeeld rondom het kroonwerk) kan de breedte oplopen tot 80 meter. Per locatie verschilt dit omdat deze breedte afhankelijk is van de diepteligging van de geul Coehoorn. Aan weerszijden van de geul Coehoorn ligt een beheerstrook. Inclusief erosiezone is deze strook 5 meter breed. Een kortere en/of smallere geul Coehoorn is niet mogelijk omdat er dan hogere stroomsnelheden ontstaan. Dit resulteert in meer kans op erosie van de geul Coehoorn waardoor er minder geschikt habitat voor de doelsoorten ontstaat.

101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	2. *Heb oog voor de bestaande landbouwstructuur; zorg dat percelen van voldoende omvang blijven en koop eventuele reststroken die ontstaan op. Hierop kunt u dan – indien u dat wenst – natuurontwikkeling laten plaatsvinden* *Aanvullende toelichting bij referentienummer 101672443: Mijn perceel heeft een omvang van 8,5 hectare met een rechthoekige vorm waardoor deze efficiënt bewerkt kan worden. Zorg dat het perceel van voldoende omvang en vorm blijft. Koop eventuele reststroken die ontstaan op of maak andere functies mogelijk, zodat geen inefficiënte landbouwpercelen ontstaan. Deze stroken zou u in kunnen zetten voor bijvoorbeeld recreatie.* Antwoord: De geul Coehoorn wordt parallel aan en dicht bij de Maas aangelegd, maar op een veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Dit betekent dat er ruimte is tussen de grond die verworven wordt om de geul Coehoorn te realiseren en de Maas. Deze zogenaamde restpercelen wil Rijkswaterstaat ook graag verwerven, zodat hier natuur kan ontstaan. De aankoop van deze restpercelen gebeurt in minnelijk overleg.
101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101729029, 101729112	3. *Percelen mogen van de eventuele natuurontwikkeling die plaatsvindt geen schaduwwerking ondervinden, want dit hindert gewasgroei.* Antwoord: Langs de geul Coehoorn zal zich natuur ontwikkelen, waaronder bomen en struiken. Het schaduweffect van deze begroeiing zal echter zeer beperkt zijn. Dit heeft twee redenen. Ten eerste zal de meeste beplanting zich tussen de Maas en de geul Coehoorn, dus aan de zuidkant en verder van de landbouwgronden af, ontwikkelen. Ten tweede komt naast de geul Coehoorn een beheerstrook van vijf meter breed. Deze strook wordt regelmatig gemaaid, hierop zullen zich geen bomen en struiken groeien.
101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	4. *Percelen mogen geen beperkingen opgelegd krijgen door de komst van de nevengeul en mogelijke natuurontwikkeling. Een harde landbouwbestemming dus op de gronden niet zijnde de nevengeul!* Antwoord: Voor stroken landbouwgrond langs waterlopen gelden specifieke regels. Deze zogenoemde bufferstroken zijn ingesteld om de waterkwaliteit te beschermen. Ze zorgen er bijvoorbeeld voor dat er niet te veel meststoffen in het water terechtkomen. Langs KRW-waterlopen geldt vanuit het Besluit activiteiten leefomgeving van rechtswege (automatisch) een bufferstrook van vijf meter breed, vanaf de insteek van de watergang[1]. In het ontwerp is aan beide zijden van de geul Coehoorn een beheerstrook opgenomen. Deze beheerstrook is vijf meter breed en bestaat uit een grasvegetatie die enkele keren per jaar bereden wordt door maai- of onderhoudsmachines en ander groter materieel. De beheerstrook maakt onderdeel uit van de grondverwerving en krijgt, evenals de rest van de geul, de bestemming Natuur.

[1] *Zie: Bufferstroken | RVO.nl*

	In de praktijk betekent dit dat de beheerstrook als bufferstrook fungeert. Er gelden dus geen aanvullende eisen op de percelen naast de geul Coehoorn.
101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	5. *Percelen moeten ten alle tijden bereikbaar blijven.* Antwoord: De percelen blijven bereikbaar, alle (toegangs)wegen blijven behouden. De restpercelen, indien die in uw eigendom blijven (zie deelvraag 2), zijn via een omweg over het beheerpad bereikbaar. Dit beheerpad is toegankelijk voor voetgangers en voor landbouwvoertuigen. Tijdens de aanleg van de geul Coehoorn kan het zo zijn dat wegen tijdelijk worden afgesloten, waardoor hinder kan ontstaan. Hierover worden vroegtijdig afspraken gemaakt met gebruikers van het gebied.
101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	6. *De gronden die uit de landbouw worden onttrokken, dienen te worden gecompenseerd door agrarische gronden van dezelfde kwaliteit en kwantiteit.* *Aanvullende toelichting bij referentienummer 101672443: De grond die van mij wordt onttrokken, dient te worden gecompenseerd door agrarische grond van dezelfde kwaliteit en kwantiteit dichter bij de boerderij; goede landbouwgrond is schaars en geenszins simpel te vervangen. De druk op landbouwgrond is in dit gebied erg hoog en door deze plannen zal deze druk verder toenemen.* Antwoord: Rijkswaterstaat ziet geen mogelijkheden om alternatieve gronden te realiseren ter vervanging van de gronden die opgekocht gaan worden. Rijkswaterstaat, en ook de gemeente en provincie, hebben geen grond in eigendom die hiervoor ingezet kan worden. Rijkswaterstaat heeft geen grondslag voor extra aankoop van gronden omdat deze niet benodigd zijn voor de aanleg van de geul.
101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	7. *Kom met een regeling voor schade die nu nog niet is te voorzien, wellicht worden omliggende percelen bijvoorbeeld natter of droger en is er meer wild schade dan nu gedacht.* Antwoord: Er kan schade ontstaan door een rechtmatig vastgesteld projectbesluit. De vergoeding van deze schade heet nadeelcompensatie. De benadeelde kan een verzoek om schadevergoeding indienen bij de Minister als de schade veroorzaakt is door het vastgestelde projectbesluit en boven het normaal maatschappelijk risico uitstijgt.
101672443	8. *Compenseer de tijd in euro's die nu nodig is om voor onze belangen op te komen en met u mee te denken.* Antwoord: Er is geen vergoeding beschikbaar voor het bijwonen van informatieavonden of voeren van (keukentafel)gesprekken. Wel is er een tegemoetkoming in de kosten beschikbaar vanuit Rijkswaterstaat voor de inzet van een, door de (grond)eigenaar ingeschakelde

	deskundige tijdens de grondverwerving. Rijkswaterstaat heeft hiervoor de Regeling vergoeding deskundigenkosten Rijkswaterstaat.
101672443	9. *Doordat het gemaakte verslag van RWS / Royal Has Koning van het informele tafelgesprek van 8 augustus nog steeds niet bij mij binnen is (waardoor ik geen controle heb kunnen uitvoeren over de juistheid van dit verslag) heb ik weinig vertrouwen in het verloop van het proces tot nu toe. Als u een betrouwbare overheid wilt zijn moet dit beter* Antwoord: Het verslag is in oktober 2024 aan u toegestuurd.
101723466, 101728916	10. *Hoe brengt u in beeld de nieuwe waterpeilen, in de omgeving, zodat her voor de ondernemers gemakkelijk aan te tonen is wat de effecten zijn van deze nevengeul en ze toekomstige schade kunnen meten. Hoe verhouden de nog aan te leggen peilbuizen zich met de reeds bestaande peilbuizen? Zorg dat dit vooraf in kaart is gebracht zodat discussies in de toekomst voorkomen worden.* Antwoord: Er is een uitgebreide 0-meting van het grondwaterpeil gedaan. Daarnaast zijn er extra peilbuizen geplaatst voor aanvullende gegevens. De meetgegevens zijn opgenomen in het rapport grondwateronderzoek. Op basis van de gegevens is met een grondwatermodel onderzocht wat de effecten zijn voor natuur, waterveiligheid, landbouw en bebouwing. Dit is beoordeeld in de nota fysieke leefomgeving en opgenomen in het ontwerp projectbesluit, die beiden ter inzage worden gelegd. Als er schade ontstaat door veranderingen in de grondwaterstand door de aanleg van de geul, kan de benadeelde een verzoek om schadevergoeding indienen bij de Minister. Dit is toegelicht in het ontwerp projectbesluit.
101723466, 101728916	11. *Dit plan heeft aantrekkingskracht op meer ganzen in het gebied, regel vooraf de juiste schadevergoedingen voor dit gebied via Bij12. Zodat er niet eerst enkele jaren informatie verzameld moet worden voordat er pas verjaagplannen worden opgesteld en het gebied wordt toegewezen aan passende vergoedingen* Antwoord: Ganzen komen af op open, korte graslanden en net geoogste akkers om te foerageren en op open wateren om veilig op te slapen. De eerste jaren, als de geul Coehoorn nog in ontwikkeling is, kan de geul Coehoorn mogelijk meer ganzen aantrekken. Maar omdat de vegetatie rondom de geul Coehoorn beperkt gemaaid wordt zal zich hier struweel en kleine boompjes ontwikkelen. Dat is geen aantrekkelijk gebied voor ganzen. Als er schade ontstaat door een toename van ganzenvraat door de aanleg van de geul, kan de benadeelde een verzoek om schadevergoeding indienen bij de Minister. Dit is toegelicht in het ontwerp projectbesluit.

Verder hebben de agrariërs een aantal vragen:

101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	a) *Waarom heeft u gekozen voor dit ontwerp en welke onderzoeken liggen daaraan ten grondslag?* *Het gaat mij dan met name over het verval; is deze nu 4 of 3 meter? Dit is belangrijk, want het verval heeft immers invloed op de breedte van de geul.* *Welke onderzoeken zijn er gedaan aan de Graafsche zijde van de Maas?* *Is gemeente land van Cuijk ook benaderd en gevraagd naar hun visie?* *Geef volledige inzage in de afwegingen voor dit traject. Dit voorkomt lange procedures via het opvragen van WOO verzoeken om dit inzichtelijk te krijgen* Antwoord: Het ontwerp is in een aantal stappen uitgewerkt, van grof naar fijn. Vanuit het voorlopige schetsontwerp is het ontwerp aan de hand van gesprekken met stakeholders en onderzoeken geoptimaliseerd. Zo zijn er grondwatermetingen gedaan, is de bodemopbouw onderzocht en zijn de effecten op cultuurhistorie en ecologie beoordeeld. Mede aan de hand van de reacties van stakeholders is een redeneerlijn opgesteld om het voorlopig schetsontwerp tot een definitief ontwerp uit te werken. Een van de aspecten is een minimale aantasting van agrarische gronden en het behouden van een passende kavelstructuur, passend bij de landbouwkundige functie. De geul Coehoorn moet een verval van drie meter overbruggen. Dit is het verschil tussen het bovenstroomse en benedenstroomse stuwpeil. Er zijn geen onderzoeken uitgevoerd aan de Graafsche zijde van de Maas. Op basis van beschikbare informatie is een afweging gemaakt tussen de linkeroever (zijde Grave) en rechteroever (bij Kroonwerk Coehoorn). Aan de kant van Grave is minder ruimte beschikbaar omdat de passage van kanaal Graafsche Raam uitvoeringstechnisch complex en onwenselijk is vanuit de KRW doelstellingen. Het verval over de stuw wordt niet optimaal benut voor de aanleg van stromend habitat en er moeten kunstmatige drempels worden aangebracht. Een ingreep aan de zijde van Grave is dus minder effectief voor het KRW doelbereik. Daarnaast zou de geul Coehoorn aan de kant van Grave voor een groot deel langs de beschermingszone van de dijk lopen, waardoor er risico ontstaat in de stabiliteit van de dijk. Er is geen contact geweest met de gemeente Land van Cuijk voor de locatiekeuze. De afweging voor de locatiekeuze is opgenomen in het ontwerp projectbesluit.

101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	b) *Deze nevengeul is één van de vele ontwikkelingen in de regio die invloed hebben op het landbouwareaal. Bent u bereid om in de regio de versterking van de landbouwstructuur samen met ons op de bestuurlijke agenda te zetten?* *Aanvulling referentienummer 101723466: Zo nee kan dit het hele proces nadelig beïnvloeden in het tempo van het bereiken van de resultaten* Antwoord: Rijkswaterstaat is zich bewust van de verschillende ontwikkelingen die invloed hebben op het landbouwareaal. Het initiatief voor regionale afstemming over de verschillende ontwikkelingen ligt niet bij Rijkswaterstaat. Rijkswaterstaat is wel bereid om aan dergelijke afstemmingsoverleggen deel te nemen. De aanvullende opmerking is ter kennisgeving aangenomen.
101665537, 101672443, 101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729029, 101729112	c) *Hoe wordt er omgegaan met de risico's van chemische verontreiniging vanuit de Maas* Antwoord: Het Maaswater is na de forse inspanningen van de afgelopen decennia om verontreinigingen terug te dringen, van voldoende kwaliteit om als bron voor drinkwaterbereiding te dienen, landbouwgronden mee te beregenen en voor planten en dieren om in te leven. Dit wordt geborgd via instrumenten als vergunningverlening en –handhaving, rioolwaterzuivering, wet- en regelgeving en aanpak bij de bron. De chemische waterkwaliteit wordt gemonitord als onderdeel van de Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands. Deze info over de monitoring door Rijkswaterstaat is openbaar en te vinden op de website Waterinfo Extra.
101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729112	d) *Gaston Claessens stelt op 17 augustus 2024 in dagblad De Gelderlander dat het op te vangen verval vier meter bedraagt. Om dit verval op te kunnen vangen is een geul nodig van 3500 meter. Ook de gemeente is geinformeerd over een verval van vier meter met een lengte van 3500 meter om dit verval op te kunnen vangen. Maar op de informatieavond wordt gesproken over drie meter verval. Wij nemen aan dat de Geul dus ook 875 meter korter kan.* Antwoord: In augustus 2024 was het ontwerp van de geul en daarmee ook de lengte van de geul nog in ontwikkeling. In het definitief ontwerp gaat het om een verval van 3 meter en een lengte van de geul Coehoorn van 3,3 km.
101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355,	e) *Ook wil ik graag duidelijkheid over de breedte van de onderhouds-/bufferstrook. Hoe breed is deze nu en kan deze in de toekomst nog verbreed worden als de doelen niet worden gehaald.* *Aanvulling referentienummer 101728916: De bufferstrook dient de bestemming 100% agrarisch te blijven.*

101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729112	Antwoord: Voor stroken landbouwgrond langs waterlopen gelden specifieke regels. Deze bufferstroken gelden op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving van rechtswege (automatisch) langs de geul Coehoorn om de waterkwaliteit te beschermen. Ze zorgen er bijvoorbeeld voor dat er niet te veel meststoffen in het water terechtkomen. Langs KRW-waterlopen geldt een bufferstrook van vijf meter breed, vanaf de insteek van de watergang[2]. In het ontwerp is aan beide zijden van de geul Coehoorn een beheerstrook opgenomen. Deze beheerstrook is vijf meter breed en bestaat uit een grasvegetatie die enkele keren per jaar bereden wordt door maai- of onderhoudsmachines en ander groter materieel. De beheerstrook maakt onderdeel uit van de grondverwerving en krijgt, evenals de rest van de geul, de bestemming Natuur. In de praktijk betekent dit dat de beheerstrook als bufferstrook fungeert. Er gelden dus geen aanvullende eisen op de percelen naast de geul Coehoorn.
101683610, 101684293, 101688154, 101691780, 101693915, 101694355, 101697449, 101697633, 101721319, 101723466, 101728916, 101729112	*f) Waarom wordt dit project niet samen met Waterschap Aa en Maas en/of de gemeente Land van Cuijk uitgevoerd? Waterschap Aa en Maas wil een ecologische verbindingszone aanleggen in de verborgen Raamvallei en de gemeente Land van Cuijk wil tussen de Maas en de Raam een nieuw waterrijk natuurgebied ontwikkelen.* *Aanvulling referentienummer 101697449: Daarnaast wil de gemeente Land van Cuijk de vestingswerken rondom de binnenstad Grave herstellen. Zie voor meer informatie over de vestingsvisie: https://www.gemeentelandvancuijk.nl/herontwikkeling-visioterrein-grave#voorlopig-ontwerp. Deel van deze ontwikkeling is het herstellen van de oorspronkelijke gracht welke ook de functie van de nevengeul zou kunnen krijgen, Op de gracht is namelijk doorspoeling nodig om blauwalgen en andere waterproblemen te voorkomen. Hierdoor is beoogd via de stadsvijver aan de G.W. Loovendaalsingel eenwaterverbinding naar de raam te maken. De Raam stroom uit in de maas bij gemaal Van Sasse. Hier zou een technische constructie en nieuwe uitstroming in de maas gemaakt kunnen worden om de gewenste nevengeul functie te krijgen. Een deel van de ontwikkeling is ook gericht op natuurvriendelijke oevers en ecologische inrichting en natuurlijk de historische beleving van Grave. De projecten van het Waterschap Aa en Maas en de gemeente Land van Cuijk sluiten heel goed aan op de doelstelling van de nevengeul. Hier kan werk met werk gemaakt worden zonder veel waardevol landbouwgrond te gebruiken. Daarnaast is deze optie ook financieel een stuk voordeliger. Indien er te weinig grond voor ecologische verbetering is op deze locatie kunnen de uiterwaarden aan de Graafsche zijde gebruikt worden. De kadastrale percelen GVE00-H-1882, GVE00-A-2733 en GVE00-E-1996 zouden hier prima voor in te zetten zijn. Deze percelen zijn ook in eigendom van de gemeente Land van Cuijk, een ontwikkelaar die ook de EMAB locatie in Grave wil ontwikkelen en het Waterschap Aa en Maas*

[2] *Zie: Bufferstroken | RVO.nl*

	Aanvulling referentienummer 101723466 en 101728916: Dit bied kansen voor en winst in de flora en fauna en de ecologische waterkwaliteit bij het verleggen van de nevengeul naar de zuidzijde. Hoe kijken jullie en de andere partijen hiernaar? Antwoord: Er is geen contact geweest met Waterschap Aa en Maas of de gemeente Land van Cuijk. De afweging voor de linker- en rechteroever is op hoofdlijnen gemaakt (zie punt a). De gemeente Heumen heeft ook natuur- en recreatiedoelstellingen die aansluiten bij het project.
101691780, 101697449	g) *Waarom is er afgelopen voorjaar wel contact opgenomen met Erfgoedplatform gemeente Heumen en niet met de grondeigenaren.* Antwoord: Het erfgoedplatform is per email geïnformeerd over het projectinitiatief. Rijkswaterstaat heeft echter als eerste een brief gestuurd en gesprekken gevoerd met de grondeigenaren. De grondeigenaren waren daarmee relatief eerder bekend met het concrete zoekgebied en het voorlopig schetsontwerp van geul Coehoorn. Pas later is gesproken over het zoekgebied en het voorlopig schetsontwerp met overige organisaties.
101691780, 101697449	h) *Er wordt al jaren gesproken over een nieuwe sluis bij Grave.* *Wordt dit niet bemoeilijkt als er een nevengeul komt?* *Hopelijk kijkt u ook naar de toekomst om problemen te voorkomen bij het realiseren van een nieuwe sluis.* *Is hier naar gekeken tijdens de ontwikkeling van de nevengeul? en zo ja op welke manier wordt er rekening gehouden met de aanleg van de Geul?* Antwoord: De mogelijkheden voor een nieuwe sluis bij Grave worden momenteel onderzocht. Hierbij is de afspraak gemaakt dat deze niet aan de kant van de geul Coehoorn wordt gerealiseerd. De aanleg van de geul Coehoorn hoeft dus geen rekening te houden met de aanleg van een nieuwe sluis.
101691780, 101697449	i) *Aangezien de nevengeul Coehoorn plaatselijk dicht bij de dijk komt, maak ik me ernstig zorgen over eventuele onderstroming onder de dijk door. Ik hoop dat RWS de veiligheid van de bewoners binnendijks belangrijker vind dan de ecologische waterkwaliteit.* *Ik maak me ernstig zorgen over het laatste stuk van de geul (benedenstrooms) Dit wordt het diepste punt van de van de geul en komt dicht bij de dijk. Hierdoor ontstaat een groot onderstromingsgevaar onder de dijk door! Ziet u dit niet als een onaanvaardbaar risico voor het gebied binnendijks?* Antwoord: De geul Coehoorn komt zo ver mogelijk van de dijk af te liggen. Bij de Thomsonbrug blijft het echter noodzakelijk om de stuw te passeren, waarmee de geul in de beschermingszone van de kering komt te

		liggen. Met berekeningen is aangetoond dat ook met de aanleg van de geul de dijk veilig blijft.
101693915	j)	*Graag zou ik persoonlijk op de hoogte gehouden worden van alle ontwikkelingen in het project.* Antwoord: Persoonlijke gesprekken met grondeigenaren hebben plaatsgevonden rondom de zomer van 2024 en rondom het voorjaar van 2025. Het contact met de pachter wordt met de grondeigenaar afgestemd.
101723466, 101728916	k)	*Welke garantie is er dat met deze oplossing de ecologische waterkwaliteit ook daadwerkelijk verbeterd? En binnen hoeveel jaar moet dit dan ook daadwerkelijk bereikt zijn. Als dit niet lukt wat zijn dan de vervolgstappen die er genomen gaan worden?* Antwoord: Geul Coehoorn biedt een stromend habitat dat geschikt is voor stroomminnende vissen. Door flauwe oevers ontstaat er variatie in stroomsnelheden, substraat en diepte. Dit maakt het ideaal voor macrofauna en voor vis om te paaien en op te groeien. Met monitoring wordt gecontroleerd of de ecologische variatie behouden blijft en of ingrepen vereist zijn.
101723466, 101728916	l)	*Onderzoek wat de impact van dit plan is op de agrarische sector een regel een passende compensatie hiervoor.* Antwoord: De impact op het agrarisch landgebruik is onderzocht. Naast ruimtebeslag heeft het veranderende grondwaterpeil een (beperkt) verdrogend effect. De gevolgen voor de landbouwpercelen zijn in de Memo fysieke leefomgeving en in het Projectbesluit in kaart gebracht. Bij aantoonbare schade komt u in aanraking voor nadeelcompensatie. Zie ook het antwoord bij deelvraag 7.
101723466, 101728916	m)	*Onderzoek wat de impact van het plan is op de flora en fauna in het gebied. Het foerageergebied van de dassen, bevers enz wijzigt hierdoor. Indien deze impact te groot is schaal het plan dan af. We willen niet dat we vandaag de ecologische waterkwaliteit herstellen en de biodiversiteit op het land schade toe brengen.* Antwoord: Er is een flora en fauna onderzoek uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat de aanleg tot verstoring van bevers, dassen en andere soorten kan leiden. Dit effect is tijdelijk en beperkt. Voor de verstoring van flora en fauna wordt een vergunning aangevraagd. Na de aanleg van de geul Coehoorn ontstaat er een gebied dat (nog) meer ruimte biedt aan bevers, dassen, vogels, amfibieën en insecten. Eventuele natuurschade die ontstaat door de aanleg wordt ruimschoots in de gebruiksfase gecompenseerd.
101723466	n)	*Tot slot vragen wij u ook aandacht te hebben voor de pachters van de landbouwgronden in het gebied. Tot op heden is er nog geen contact opgenomen met de ondernemers die alleen pachtgrond hebben in dit gebied. Ook voor hen zijn de uitgangspunten net zo hard van belang als van de ondernemers met eigendom in het gebied.*

	Antwoord: In de brief op 1 juli 2024 naar de grondeigenaren in het zoekgebied is aangegeven dat pachtovereenkomsten niet openbaar beschikbaar zijn en dat Rijkswaterstaat daardoor eventuele pachters niet zelf op de hoogte kon brengen van de plannen. Daarbij is verzocht aan de grondeigenaren om contactgegevens van de pachters te delen, of hen zelf over de brief te informeren. Tijdens de gesprekken met grondeigenaren in het voorjaar van 2025 is afgestemd met grondeigenaren hoe hun pachters worden betrokken binnen het grondverwervingsproces.

Wij wachten uw reactie in deze af en willen daarbij wel graag benadrukken dat wij het van belang vinden om gezamenlijk in dit gebied te werken aan het ontwerp. Wij zouden dus graag zien dat er met alle grondeigenaren in het gebied gezamenlijk gesproken wordt.

Antwoord:
Rijkswaterstaat heeft met alle grondeigenaren individueel gesproken. Ook zijn er in augustus en december 2024 gesprekken geweest met ZLTO als vertegenwoordiger van de landbouwsector. Het verzoek om gezamenlijk het ontwerp uit te werken, is ook tijdens het overleg in december besproken. Hier wordt, vanwege de verschillende individuele belangen, op teruggekomen en de voorkeur gaat naar persoonlijke gesprekken. De persoonlijke gesprekken volgden in het voorjaar van 2025.

8 Agrariër (referentienummer 101751555)

De reactie van deze agrariër is integraal overgenomen en wordt per deelvraag beantwoord.

Wij begrijpen het belang om te voldoen aan de Europese afspraken omtrent de Kadenichtlijn Water en Natura 2000, maar hebben wel onze kritische kanttekeningen bij de Geul Coehoorn die we hierna verder zullen toelichten.

Onttrekking landbouwgrond aan agrarische sector
Oppervlakte:
Sinds de ingang van het keurmerk Planet Proof voor zuivel door de melkfabriek FrieslandCampina in december 2018 leveren wij onze melk onder dit keurmerk. Wij voldoen aan strenge eisen op onder andere het gebied van welzijn voor de dieren, klimaat en milieu. Als gevolg van deze extra verplichtingen en eisen ontvangen wij een toeslag op de melkprijs. Grondgebondenheid en zoveel als mogelijk zelfvoorzienend in de voerbehoefte is een belangrijk punt. De onttrekking van de landbouwgrond voor de Geul heeft direct flinke gevolgen voor ons bedrijf alsmede ook voor de agrarische sector in ons gebied. Als wij niet dezelfde oppervlakte grond bij ons bedrijf behouden, zullen wij niet meer aan de regels kunnen voldoen en daarmee ook niet meer aan de eisen kunnen voldoen.

Wij vinden het dan ook van groot belang dat de agrarische bedrijven die gronden door de Geul zouden kwijt raken worden gecompenseerd door andere agrarisch gronden waarbij ook terdege wordt gekeken naar de kwaliteit en ook kwantiteit van de andere gronden.

Kwaliteit:
De uiterwaarden gronden zijn veelal de meest vruchtbare gronden in de omgeving. Het is daarom ook extra zonde dat deze voor andere doeleinden dan landbouw gebruikt zouden gaan worden. Naar onze mening moet dan ook worden gekeken om zo min mogelijk van deze grond te onttrekken aan de landbouw. Dit kan bijvoorbeeld door het beperken van de lengte en ook de breedte van de gewenste Geul.

Antwoord:
Als uitgangspunt in het ontwerp is meegenomen dat agrarische gronden minimaal aangetast worden, met zoveel mogelijk behoud van een passende kavelstructuur, passend bij de landbouwkundige functie. Dat betekent bij voorkeur ook een aaneengesloten kavel in de nieuwe situatie en voorkomen van het opdelen van bestaande kavels in meerdere kleine kavels. Ruimtebeslag op agrarische grond is echter niet te voorkomen.

In eerste instantie is in de verkennende fase uitgegaan van een geul Coehoorn met een lengte van 4-4,5km (ATKB rapport). In het voorlopig schetsontwerp is de lengte van de geul Coehoorn teruggebracht naar 3,5km. Vervolgens is in het definitief ontwerp gekeken hoe het ruimtebeslag op agrarische gronden verder geminimaliseerd kon worden. In het definitief ontwerp is de geul Coehoorn 3,3km lang en wordt parallel aan en dicht bij de Maas aangelegd, maar op een veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Het standaard profiel van de geul Coehoorn bestaat uit een getrapt systeem met een diepe hoofdgeul, ondiepe oevers en bovenwater taluds. De breedte van het watervoerende deel (onder normale omstandigheden) is minimaal 13 meter. De exacte breedte van in insteek tot insteek maaiveld van de geul Coehoorn varieert tussen de 25 en 80 meter, per locatie verschilt dit omdat deze breedte afhankelijk is van de diepteligging van de geul Coehoorn. Aan weerszijden van de geul Coehoorn ligt een beheerstrook. Inclusief erosiezone is deze strook vijf meter breed.

Een kortere en/of smallere geul Coehoorn is niet mogelijk omdat er dan hogere stroomsnelheden ontstaan. Dit resulteert in minder geschikt habitat voor de doelsoorten en meer kans op erosie van de geul Coehoorn.

Vergroting druk op de grondmarkt
Door de onttrekking van landbouwgrond uit de omgeving wordt de beschikbaarheid van de goede landbouwgronden verkleind. Dit betekent dat de druk op de grondmarkt wordt vergroot en daarmee de grondprijs wordt verhoogd. Een verhoging van de grondprijs betekent zowel een hogere prijs voor aankoop van gronden, maar ook een hogere pachtprijs voor het gebruik van gronden van derden. Concreet voor ons bedrijf dat voldoet aan de voorwaarden voor Planet Proof betekent het dat wij niet in oppervlakte grond mogen verkleinen, maar andere vervangende gronden bij ons bedrijf moeten verwerven. Dit brengt extra kosten met zich mee op korte termijn maar ook op de langere termijn door de stijgende pachtprijzen in een krappe grondmarkt.

Antwoord:
Rijkswaterstaat ziet geen mogelijkheden om alternatieve gronden te realiseren ter vervanging van de gronden die opgekocht gaan worden. Rijkswaterstaat, en ook de gemeente en provincie, hebben geen grond in eigendom die hiervoor ingezet kan worden. Rijkswaterstaat heeft geen grondslag voor extra aankoop van gronden omdat deze niet benodigd zijn voor de aanleg van de geul.

Bereikbaarheid van percelen
Door de Geul, zonder het treffen van adequate maatregelen, zal de bereikbaarheid van percelen tussen de maas en de eventuele Geul, afnemen. Het is van groot belang dat zowel gedurende de werkzaamheden als daarna de bereikbaarheid van de percelen goed blijft.
Onze melkkoeien, maar ook jongvee en droogstaande koeien (koeien met zwangerschapsverlof) krijgen weidegang. Dit is ook een van de eisen van Planet Proof. Een gedeelte van het jongvee en droge koeien begrazen al jaren de percelen direct aan de maas gelegen. Volgens de huidige tekening in de verkennende fase valt dit dan tussen de Geulen de maas. Wij moeten zeer regelmatig goed bij deze dieren kunnen komen met zowel auto als tractor voor de controles en om de dieren daar te halen en brengen. Een goede bereikbaarheid is dus van heel groot belang.

Antwoord:
De percelen blijven bereikbaar, alle (toegangs)wegen blijven behouden. De restpercelen, indien die in uw eigendom blijven, zijn via een omweg over het beheerpad bereikbaar. Dit beheerpad is toegankelijk voor voetgangers en voor landbouwvoertuigen.

Tijdens de aanleg van de geul kan het zo zijn dat wegen tijdelijk worden afgesloten, waardoor hinder kan ontstaan. Hierover worden vroegtijdig afspraken gemaakt met gebruikers van het gebied.

Courante percelen
Bij het uitwerken en inpassen van de Geul moet goed worden gekeken naar de courantheid van overblijvende percelen. Als een perceel doorkruist wordt door de Geul blijven er stukken perceel over die een beperkte oppervlakte hebben en waarschijnlijk veel hoeken of scheve stukken hebben. De bewerkbaarheid van een dergelijk perceel wordt daardoor fors bemoeilijkt en dit betekent extra kosten door een langere bewerktijd door inefficiënter werken en ook een hoger brandstofverbruik. Bij de uitwerking moet daarom worden gekeken om de Geul zo goed mogelijk in te passen zodat er zo min mogelijk percelen verloren gaan voor de landbouw.

Antwoord:

De geul Coehoorn wordt parallel aan en dicht bij de Maas aangelegd, maar op een veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Dit betekent dat er ruimte is tussen de grond die verworven wordt om de geul Coehoorn te realiseren en de Maas. Deze zogenaamde restpercelen wil Rijkswaterstaat ook graag verwerven, zodat hier natuur kan ontstaan. De aankoop van deze restpercelen gebeurt in minnelijk overleg.

Schade en/of beperkingen aan landbouwpercelen aan of langs de Geul
Door de Geul zullen neveneffecten optreden aan de gronden aan en langs de Geul. Denk hierbij aan vernatting of verdroging door andere waterhuishouding, extra schade vanwege andere begroeiing (denk aan meer onkruiden, meer schaduwslag ed) en meer overlast en schade door dieren. Hiervoor moet een goede regeling komen voor de lange termijn waar grondgebruikers/grondeigenaren op een eenvoudige wijze beroep op moeten kunnen doen.
Daarnaast is het van belang dat er geen beperkingen voor het gebruik van de omliggende percelen komen. Denk hierbij aan gewaskeuze of gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en dergelijke. Bij beperkingen van het gebruik worden ook deze percelen minder geschikt voor de huidige functie landbouw en dus ook onttrokken aan de landbouw met alle negatieve gevolgen die daarmee samenhangen.

Antwoord:
Voor stroken landbouwgrond langs waterlopen gelden specifieke regels. Deze zogenoemde bufferstroken zijn ingesteld om de waterkwaliteit te beschermen. Ze zorgen er bijvoorbeeld voor dat er niet te veel meststoffen in het water terechtkomen. Langs KRW-waterlopen geldt vanuit het Besluit activiteiten leefomgeving van rechtswege (automatisch) een bufferstrook van vijf meter breed, vanaf de insteek van de watergang[3].

In het ontwerp is aan beide zijden van de geul Coehoorn een beheerstrook opgenomen. Deze beheerstrook is vijf meter breed en bestaat uit een grasvegetatie die enkele keren per jaar bereden wordt door maai- of onderhoudsmachines en ander groter materieel. De beheerstrook maakt onderdeel uit van de grondverwerving en krijgt, evenals de rest van de geul, de bestemming Natuur. In de praktijk betekent dit dat de beheerstrook als bufferstrook fungeert. Er gelden dus geen aanvullende eisen op de percelen naast de geul Coehoorn.

Er kan schade ontstaan door een rechtmatig vastgesteld projectbesluit. De vergoeding van deze schade heet nadeelcompensatie. De benadeelde kan een verzoek om schadevergoeding indienen bij de Minister als de schade veroorzaakt is door het vastgestelde projectbesluit en boven het normaal maatschappelijk risico uitstijgt.

[3] *Zie: Bufferstroken | RVO.nl*

10 Stichting waterplant – (referentienummer 101671683)

Stichting waterplant heeft het verzoek om naast oeverplanten te overwegen moeras - en onderwaterplanten te realiseren. In hun reactie geven ze advies over aandachtspunten bij uitvoering en onderhoud. De reactie is hieronder samengevat en wordt integraal beantwoord. De volledige reactie is opgenomen in Bijlage 2.

Om te komen tot een uitgebalanceerde plek waar flora en fauna floreren, zullen waterplanten moeten worden aangebracht. De oeverplanten doen in Nederland al op veel plekken hun werk. De (lokale) overheid heeft met de plaatsing van deze planten al veel gebieden een goede zet in de richting gegeven als het gaat om het stimuleren van biodiversiteit. Ook bij Geul Coehoorn zijn deze planten onmisbaar en vaak een mooi aanzicht voor omwonende en wandelaars.
De functie van deze planten zijn dat ze de grond van de oevers goed vasthouden.

Wat minder vaak te zien is zijn de inzet van moeras- en onderwaterplanten. Moerasplanten zitten in de buurt van de oevers vaak tot 50 cm diep. Onderwaterplanten halen de diepte van 150 cm. Bij afwezigheid van moeras- en onderwaterplanten ontstaat donker onhelder water. Oeverplanten reiken niet ver genoeg om het water zelf zo diep te reinigen.

Door de ruimte te geven aan moeras- en onderwaterplanten wordt het water van de Maas direct voorzien van zuurstof en een natuurlijk filter. Doordat er meer zuurstof in water komt ontstaat de helderheid. Waterplanten filteren het water van afvalstoffen en zetten deze afvalstoffen om in plantengroei. Met deze kenmerken blijken waterplanten een essentieel onderdeel van de inrichting van de geul.

Voor het toevoegen van waterplanten worden de volgende aandachtspunten gegeven:
a) Bij aanvang dient een behoorlijke hoeveelheid planten te worden geplaatst, omdat een deel ervan altijd wordt opgegeten door bijvoorbeeld watervogels of kreeften.
b) Bij het maken van keuzen van planten komen alle drie de varianten in aanmerking, omdat ze alle drie een goede functie vervullen bij het opstarten en behouden van de biodiversiteit. Toch mag er iets meer aandacht uitgaan naar het plaatsen van de onderwaterplanten, omdat deze het meest in direct contact het water zuiveren.
c) In dit geval is het uitgangspunt een onderwaterwoestijn; de bodem van de Maas. Om te starten met het plaatsen van planten moeten we denken aan een diepte van 0 tot 150 cm geldend door het hele jaar heen. Omdat we te maken hebben met fluctuerende waterstanden, is deze diepte het beste voor de planten om te (over)leven.
d) Bij de aanplant hebben de planten een rustperiode nodig, waardoor ze na plaatsing de tijd hebben om te wortelen en plantenmatten te maken.
e) Vaarbewegingen in de Geul zoveel mogelijk beperken, zodat de planten en biodiversiteit de ruimte hebben

Stichting Waterplanten staat er voor dat onderwaterplanten overal moeten worden teruggeplaatst en/of niet machinaal geschoond worden. Stichting waterplant hoopt op een goede samenwerking met Rijkswaterstaat.

Antwoord:
De geul Coehoorn wordt zodanig ingericht dat het een geschikt habitat wordt voor (onder)waterplanten. Om het proces te versnellen, wordt maaisel van oever- en moerasvegetaties van goed ontwikkelde oevers aangebracht. Er worden geen waterplanten aangeplant.

De initiële stroomsnelheid in de geul Coehoorn voorkomt dat de geul Coehoorn niet helemaal dichtgroeit met waterplanten. Dit wordt in de eerste jaren gemonitord. Wanneer de geul Coehoorn toch dichtgroeit, zal maaien van waterplanten in de middengeul noodzakelijk zijn om de functionaliteit te behouden.

Varen is in de geul Coehoorn niet toegestaan.

11 Inwoner – (referentienummer 101688593)

Dit is een samenvatting van de reactie met referentienummer 101688593. De volledige reactie is opgenomen in Bijlage 3.

De inwoner presenteert een visie hoe de nevengeul onderdeel kan zijn van een grotere ontwikkeling in de uiterwaarden, waarbij onder meer wordt ingegaan op ruimte voor waterberging, woonwijken en recreatie. De plannen omvatten onder andere het ontzanden van de uiterwaarden om waterberging te realiseren en nieuwe bouwlocaties te creëren. Dit zou ook bijdragen aan hernieuwbare energieoplossingen zoals aquathermie. Daarnaast wordt er gekeken naar mogelijkheden om de oude vestingwerken bij Nederasselt, de Coehoorn, te integreren. Het project streeft ernaar om Heumen aantrekkelijker te maken, zoals met het verbeteren van de jachthaven en het creëren van nieuwe woonlocaties.

Voor Rijkswaterstaat is de scope beperkt tot het ontwikkelen van een geul Coehoorn om de waterkwaliteit en de visstand in de Maas te verbeteren. Daarbij kijkt Rijkswaterstaat nadrukkelijk naar inpassingskansen, zoals het versterken van het Kroonwerk Coehoorn en het faciliteren van struinpaden. Een uitgebreid plan zoals u presenteert is interessant, maar valt buiten de scope en de financiële middelen die Rijkswaterstaat heeft voor dit project. Rijkswaterstaat is wel in gesprek met onder meer de gemeente om te kijken of eventuele meekoppelkansen meegenomen kunnen worden.

12 Erfgoed Platform Gemeente Heumen (referentienummer 101754345)

Dit is een samenvatting van de reactie van Erfgoed Platform Gemeente Heumen. Per deelvraag wordt antwoord gegeven. De volledige reactie is opgenomen in Bijlage 4.

Na bestudering van de plannen ziet het Platform dat er relevante kansen worden gemist of obstakels dreigen als er met een aantal zaken geen rekening wordt gehouden. Onze reactie richt zich op de volgende zaken waarmee naar onze mening rekening dient te worden gehouden bij het verder ontwerpen en uitwerken van de plannen:

1. *Er zijn mogelijke archeologische locaties - Erfgoed Platform Gemeente Heumen vraagt gedegen archeologisch onderzoek en wil daar graag bij betrokken worden.*

   Antwoord:
   Er is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd door Vestigia. De conclusie van dit onderzoek is dat de geul Coehoorn een aantal zones met een (middel)hoge archeologische verwachtingswaarden of vastgestelde archeologische waarden raakt. Het gaat met name om het gebied rondom het Kroonwerk Coehoorn. Vestigia adviseert om ter plaatse van de zones met een (middel)hoge archeologische verwachting een verkennend booronderzoek uit te voeren en op locaties met een vastgestelde archeologische waarden (het Kroonwerk Coehoorn, verdwenen historische bebouwing en de locatie van de St. Salvatorkerk) een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Voor de gebieden met een lage verwachtingswaarde blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht. De resultaten van dit onderzoek worden besproken met het Bevoegd Gezag (gemeente Heumen). Zij worden ook betrokken bij de opzet van de benodigde vervolgonderzoeken en daarmee ook bij de keuze voor het eventueel betrekken van de omgeving bij het vervolgonderzoek.

2. *Inbedding van het kroonwerk - het kroonwerk moet bereikbaar en goed tot zijn recht blijven komen en de toekomstige verdere ontwikkeling mag niet worden gehinderd door de aanleg van de geul*

   Antwoord:
   Bij het Kroonwerk Coehoorn meandert de geul Coehoorn. Dit benadrukt de bestaande stervorm van het kroonwerk, waardoor deze beter zichtbaar wordt. Bestaande wandelpaden blijven behouden, daarnaast zijn er mogelijkheden om te struinen op de beheerstrook.

3. *Inbedding in het landschap - de geul moet de cultuurhistorische waarden versterken (vernatting, Maasheggen, bakenbomen).*

   Antwoord:
   Bij het ontwerp is zorgvuldig rekening gehouden met diverse aspecten, zoals bestaande landschapsstructuren, natuurwaarden, effecten op de waterveiligheid en agrarisch gebruik. Er is gekozen voor een geul Coehoorn die parallel aan en dicht bij de Maas ligt, maar op veilige afstand om doorbraken te voorkomen. Bestaande landschapselementen, waaronder de historische dijk, oude wegen, bakenbomen, Maasheggen en het Kroonwerk Coehoorn worden zoveel mogelijk behouden of versterkt. Het ontwerp zorgt ervoor dat de geul Coehoorn zo min mogelijk invloed heeft op agrarische percelen en volgt waar mogelijk de huidige perceelsgrenzen.

Er wordt slechts een klein deel van de Maasheggen verwijderd om de uitvoering mogelijk te maken en deze worden later zoveel mogelijk weer teruggeplaatst. Bakenbomen blijven behouden. Door de aanleg van de geul zal er verdroging optreden, dit leidt echter niet tot schade of achteruitgang aan landschappelijke elementen.

4. *Het platform wil graag meedenken in het uitwerken van de oplossing.*

Antwoord:
Gelet op de aangedragen wensen en aandachtspunten hebben wij in november twee thematafels georganiseerd:

- Archeologie en cultuurhistorie
- Recreatie en beleving uiterwaard

Voor beide thematafels is het Erfgoed Platform Gemeente Heumen uitgenodigd, aanwezig geweest en haar aandachtspunten en wensen ingebracht. Het doel van deze thematafels was de aanwezige organisaties te informeren over het project geul Coehoorn, het informeren over de gemaakte landschapsanalyse en het ophalen van lokale kennis, aandachtspunten, wensen en meekoppelkansen. De resultaten van deze thematafels zijn gedeeltelijk meegenomen in de uitwerking van het definitief ontwerp.

Een terugmelding van de aangedragen informatie uit de thematafels heeft plaatsgevonden door middel van een fysieke bijeenkomst in de maand juni 2025. Tijdens deze terugkoppeling zijn de deelnemers van de voorgaande thematafels, en daarbij ook Erfgoedplatform Heumen, geïnformeerd over wat er met hun inbreng is gebeurd binnen het ontwerp.

Bijlage 1. Reactie Teunesen

Apart bestand

Bijlage 2. Reactie Stichting waterplant

Apart bestand

Bijlage 3. Reactie Inwoner

Apart bestand

Bijlage 4. Erfgoed Platform Gemeente Heumen

Apart bestand